

Ανάγλυφο του Ήρωα Ιππέα της Θράκης του 1ου αι. π.Χ. Γαλιήνη του ν. Έβρου
Εικονίζεται έφιππος ο Ήρωας Ιππέας σε σκηνή κυνηγιού. Ταυτίζεται με τους θεούς Απόλλωνα, Δία, Ασκληπιό,
Διόνυσο, Άρη ή και με το βασιλιά των Θρακών Ρήσο. Αργότερα φαίνεται να ταυτίζεται και με τον Άγιο Γεώργιο.

ΘΡΑΚΗ 2000

80 ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οδηγός της Έκθεσης

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
Αθήνα 2000

Επιστημονικοί Υπεύθυνοι: Κωνσταντίνος Χατζόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Δημοκρίτειο
Πανεπιστήμιο Θράκης
Γιώργος Κόκκινος, Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Την επιμέλεια της έκδοσης του οδηγού είχαν η Ευρυδίκη Αρπατζή και η Έλενα Αντωνάρακου

Εισαγωγικά Κείμενα: Ηλίας Αναγνωστάκης,
Γιάννης Κίζης,
Διαμαντής Τριαντάφυλλος,
Φωτεινή Τσιμπιρίδου,
Κωνσταντίνος Χατζόπουλος

Επεξηγηματικά Κείμενα: Ευρυδίκη Αρπατζή,
Έλενα Αντωνάρακου,
Αλέκα Γεωργίου,
Έλλη Δρούλια Μητράκου,
Αικατερίνη Φλεριανού

Σχεδιασμός της Έκθεσης: Γιάννης Μειζικόφ

Φωτογράφιση: Κώστας Μανώλης

Στην οργάνωση της Έκθεσης συνέβαλαν ουσιαστικά φορείς, ιδρύματα και συλλέκτες, προσφέροντας αντικείμενα τα οποία συνοδεύονταν από τη λεπτομερή περιγραφή τους, που αποτέλεσε τη βάση για τη σύνταξη των αντίστοιχων επεξηγηματικών κειμένων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΧΑΡΤΕΣ	13
Α' ΑΡΧΑΙΑ ΕΠΟΧΗ	17
Β' ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ	23
Γ' ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΧΗ	25
Δ' ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ	29
α) Οι Έλληνες της Θράκης στην Επανάσταση του 1821	33
β) Βυζαντινές και Μεταβυζαντινές Εκκλησίες	36
γ) Λατρευτικά Αντικείμενα των Εβραίων	38
δ) Λατρευτικά Αντικείμενα των Αρμενίων	39
ε) Λατρευτικά Αντικείμενα των Μουσουλμάνων	40
στ) Θρακικοί Σύλλογοι	43
Ε' ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ	45
ΣΤ' ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	51
Ζ' ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	53
α) Η Κοσμική Αρχιτεκτονική	53
β) Φορεσιές και Αντικείμενα της Καθημερινής Ζωής	55
γ) Λαϊκά Δρώμενα	59
δ) Μουσικά Όργανα	60
ε) Παραδοσιακοί Τεχνίτες - Επαγγέλματα που Χάνονται	61
Η' ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ	67
Θ' Η ΘΡΑΚΗ ΣΗΜΕΡΑ	73
Ο ΤΥΠΟΣ	78
ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	78

Ρωμαϊκό αντίγραφο του Δημόκριτου του 250 μ.Χ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Βουλή των Ελλήνων τιμά φέτος τη συμπλήρωση ογδόντα χρόνων από την ενσωμάτωση της Δυτικής Θράκης στον κορμό του ελληνικού κράτους.

Στο πλαίσιο του παραπάνω εορτασμού, η Βουλή των Ελλήνων οργάνωσε στην Αίθουσα Ελευθερίου Βενιζέλου του Κοινοβουλίου Έκθεση ιστορικών αντικειμένων με θέμα τη διαχρονική πολιτισμική παρουσία του Ελληνισμού στην περιοχή, τους αγώνες του για την εθνική δικαίωση, αλλά και την πολιτισμική επικοινωνία του με τις άλλες εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες, με τις οποίες συμβίωσε στη μακρά διάρκεια των χρόνων της οθωμανικής κυριαρχίας.

Η ελληνική Θράκη, αναπόσπαστος βραχίονας της ελληνικής επικράτειας, αλλά και ανατολικό σύνορο της Ενωμένης Ευρώπης, ζει σήμερα σε ρυθμούς πρωτόγνωρης ανάπτυξης και ευημερίας. Αναδεικνύεται σε ένα προνομιακό τόπο, όπου ενσαρκώνεται η ιδέα της κοινωνικής ισοτιμίας όλων των κατοίκων. Στον τόπο αυτό το βάρος του παρελθόντος και των μακροχρόνιων συγκρούσεων υποχωρεί μπροστά στη βούληση και το όραμα των κατοίκων για μια κοινή πορεία δημιουργίας, ειρήνης και πολιτισμικής άνθησης.

*Απόστολος Χρ. Κακλαμάνης
Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων*

ritus pertinet; hanc se sibi subjecisse gloriatur Laertes:

*Solus ego cepi praeclaram Neriton urbem
Littus ad Epiri, Cephalenia sceptrum gubernant.*

Corinthii autem à Cypselo & Gargafo emissi, hoc littus in suam redegerunt potestatem, & ulterius progressi, perfoſo Cherſoneſi Isthmò, è Leucade insulam effecerunt; Neriton appellantes Leucada, à Leuca, seu candida rupe, ante insulam conspicua: in qua Apollinis Leucadii templum exstructum, & locus ostenditur saltus istius, quò finem amoris factura Sappho, in mare se dedit praecipitem. At verò accuratius res antiquas investigantes, non Sapphoni hoc contigisse asseverant, sed Caphalo, cum Pterelæ Dionci filiae amore correptus in furorem esset actus. Ithaca Ulyſſis fuit patria, & ditio hereditaria, ut ipse de se profatur:

*Patria mi sedes Ithaca est, ibi Neritus ingens
Tollit ad astra caput: circum sese insula monstrat
Multa, frequensque viris, parvò discrimine distans,
Dulichiumque, Sameque, & sitivis densa Zacynthus.*

Cæterum hæc Homeri verba: *Αὐτὴ μὲν χαμαλὴ πα-*

νυπερβότη ἐν ἀλὶ καίται, contraria sibi met esse videntur: neque enim humilis simulque sublimis esse potest; crebrò etiam *καρηνή* appellatur, quod est aspera.

Scabra nimis via, jumentisque incommoda agendis,
atque alibi:

Descendens portu ingreditur salebrosa viarum.

Hæc, inquam, & similia dexterem requirunt interpretationem, nam *χαμαλὴ* non denotat humilem ac depressam, sed Epiro aut terræ firmæ propinquam, neque *καρηνή* excellens significat, sed extrema, ad Boream nimirum. Insularum Ulyſſi subjectarum una fuit Zacynthus, paululum magis ad occidentem vergens à Cephalenia: tum & Echinades, in quarum numero etiam Dulichium, & quæ Thoe appellantur, Oeneadibus & Acheloi fluvii ostiis prætenſæ. Nonnullæ harum insularum terræ continenti prius adhaerebant, sed maris ætus & eluvies eas inde abscidit ac secrevit: alias autem longiusculè prius in Mari excurrentes limus copiosior littoribus adnexuit. Istiusmodi eluviones ne porro istuc contingerent, Hercules Acheloi fluminis exundantem fervorem ductis scrobibus & vallorum obicibus coercuit.

THRACIA.

THRACIAM nonnulli Græciæ annumerant, præcipuè partes ejus mari adſitas: in quibus quoque est *γεωργία* dicta, Græciæ finitimæ nomen suum largita. Sanè illæ Thraciæ regiones, quæ Macedoniæ limites attingunt, & sub imperio fuerunt Alexandri, & ante cum Philip-

pi, in Græcorum nomen & jura sunt coopertæ, atque hæc non exigua erant Thraciæ portio. Ostenditur Thraciæ Hellespontus; ab Helle ita denominatus: quam Athamantus, cum jugulare decreviſſet unà cum Phryxo, Jupiter inſontium miſeratus, in auxilium iſtis miſit arietem aureò vel-
lere

1. Hic quadrupedans poterat in tripodem mutari ſine damno auctoris, ſed placeat ille cum *Seſim* & *Abydon*.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Θράκη βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της ηπειρωτικής Ελλάδας. Εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, είναι η μοναδική περιοχή της χώρας που σε δύο της πλευρές συνορεύει με δύο διαφορετικές χώρες: προς ανατολές με την Τουρκία και προς βορράν με τη Βουλγαρία. Στη δυτική πλευρά της συνορεύει με την ελληνική Μακεδονία, ενώ στη νότια βρέχεται από το Θρακικό Πέλαγος.

Η ελληνική Θράκη έχει συνολική έκταση 8.578,5 τετρ. χλμ. και ο πληθυσμός της, σύμφωνα με την απογραφή του 1991, ανέρχεται σε 338.190 κατοίκους, από τους οποίους οι 120.000 περίπου είναι μουσουλμάνοι.

Από διοικητική άποψη η περιοχή χωρίζεται σε τρεις νομούς: στο νομό Ξάνθης, με πρωτεύουσα την Ξάνθη, στο νομό Ροδόπης, με πρωτεύουσα την Κομοτηνή, και στο νομό Έβρου με πρωτεύουσα την Αλεξανδρούπολη. Στον τελευταίο ανήκει διοικητικά και το νησί της Σαμοθράκης.

Ως προς το φυσικό της ανάγλυφο, η ελληνική Θράκη έχει μια αρκετά πλατιά εύφορη πεδινή ζώνη, η οποία αρχίζει από τα παράλια και φτάνει ως τις υπώρειες της οροσειράς της Ροδόπης. Στη Ροδόπη βρίσκεται η ημιορεινή και ορεινή ζώνη της Θράκης, όπου εξακολουθούν να υπάρχουν πολλοί οικισμοί στους οποίους ζουν κυρίως μουσουλμάνοι Πομάκοι. Την περιοχή διατρέχουν από βορράν προς νότο δύο μεγάλα ποτάμια, ο Νέστος και ο Έβρος, ο οποίος και αποτελεί το φυσικό σύνορο της χώρας μας με την Τουρκία. Πέρα από τα δύο αυτά ποτάμια, τη Θράκη διατρέχουν και πολλά μικρότερα που πηγάζουν από τη Ροδόπη, με κυριότερο τον παραπόταμο του Έβρου, Άρδα.

Βάση της οικονομίας της Θράκης ήταν ως το πρόσφατο παρελθόν η γεωργία και η κτηνοτροφία. Τα κυριότερα αγροτικά προϊόντα της περιοχής εξακολουθούν να είναι ως σήμερα ο καπνός και το βαμβάκι, που αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή εσόδων για τον αγροτικό πληθυσμό. Σε ό,τι αφορά την κτηνοτροφία, αξίζει να αναφερθεί ότι, παρά τη σημαντική μείωση, που υπέστη ο πληθυσμός της ημιορεινής και ορεινής ζώνης τα τελευταία χρόνια, στις περιοχές αυτές εκτρέφονται ως σήμερα χιλιάδες αιγοπρόβατα και βοοειδή, γεγονός που καθιστά την κτηνοτροφία σημαντικό κλάδο της τοπικής οικονομίας.

Ωστόσο, τα τελευταία είκοσι χρόνια, χάρη στα μέτρα που πήρε η ελληνική πολιτεία, στα αστικά κυρίως κέντρα της Θράκης δημιουργήθηκε μια εύρωστη βιομηχανία, η οποία εξελίσσεται σταδιακά σε έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της οικονομίας της περιοχής, στον οποίο απασχολούνται χιλιάδες άνθρωποι.

Σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής παίζουν τα μεγάλα έργα, με κυριότερο την Εγνατία οδό, καθώς και το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο, το οποίο ιδρύθηκε το 1973 και σήμερα έχει 16 τμήματα προπτυχιακών σπουδών, στα οποία φοιτούν 11.000 περίπου φοιτητές.

Επίσης, στην ελληνική Θράκη υπάρχουν ορισμένα από τα πιο σημαντικά και πιο ωραία μνημεία

της φύσης που διαθέτει η χώρα μας. Τα φυσικά αυτά μνημεία θεωρούνται από τα ωραιότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, γι' αυτό και προστατεύονται από διεθνείς συνθήκες. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τους υγροβιότοπους στο δέλτα του Νέστου και του Έβρου, καθώς και τη λίμνη της Βιστωνίδας, τον Εθνικό Δρυμό της Δαδιάς, όπου ζουν σπάνια είδη αρπακτικών πουλιών, το δάσος της μαύρης πεύκης στη Ροδόπη και, τέλος, τις εξαιρετικές ομορφιάς “βάθρες” της Σαμοθράκης.

Η ελληνική Θράκη αποτελεί μικρό μόνον τμήμα ενός πολύ μεγάλου γεωγραφικού και ιστορικού χώρου που ως τα τέλη του 19ου αιώνα ονομαζόταν από τους γεωγράφους και χαρτογράφους της εποχής “Θράκη”, “Ρούμελη” ή “Ρωμανία”. Ο γεωγραφικός αυτός χώρος στους αρχαίους χρόνους εκτεινόταν από τον ποταμό Στρυμόνα στα δυτικά ως τον Εύξεινο Πόντο στα ανατολικά και από το Αιγαίο Πέλαγος και την Προποντίδα στα νότια ως τον ποταμό Δούναβη στα βόρεια. Στον ευρύτερο αυτό χώρο ζούσαν οι Θράκες, οι οποίοι, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ήταν ο πολυπληθέστερος λαός του κόσμου μετά τους Ινδούς.

Στα παράλια της Θράκης οι αρχαίοι Έλληνες ίδρυσαν κατά την περίοδο του μεγάλου αποικισμού πολλές και σημαντικές αποικίες, ανάμεσα στις οποίες ξεχώριζαν τα Άβδηρα, η Μαρόνεια, η Μεσημβρία Ζώνη, η Σηστός, η Πέρινθος, το Βυζάντιο, η Απολλωνία, η Αγχίαλος, η Μεσημβρία και η Οδησσός.

Κατά τη διάρκεια του 4ου αιώνα π.Χ. ο βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος κατέκτησε το μεγαλύτερο μέρος της Θράκης και την προσάρτησε στο μεγάλο κράτος που δημιούργησε. Λίγο αργότερα, ο γιος του Αλέξανδρος ο Μέγας ολοκλήρωσε την κατάκτηση της Θράκης, φτάνοντας ως το Δούναβη. Από τότε ως σύνορο της περιοχής προς τα δυτικά δε θεωρείται πια ο Στρυμόνας, αλλά ο Νέστος.

Στα ελληνιστικά χρόνια η περιοχή πέρασε διαδοχικά στην κυριαρχία πολλών από τους επιγόνους του Μ. Αλεξάνδρου. Μετά την κατάλυση του Μακεδονικού Κράτους το 168 π.Χ., οι Ρωμαίοι προσάρτησαν τη Θράκη στο αχανές κράτος που δημιούργησαν και, εκατό χρόνια περίπου αργότερα, τη μετέτρεψαν σε ρωμαϊκή επαρχία. Τότε για πρώτη φορά το βόρειο τμήμα της, που βρισκόταν ανάμεσα στην οροσειρά του Αίμου (τα σημερινά Βαλκάνια) και τον ποταμό Δούναβη, αποτέλεσε ιδιαίτερη επαρχία με την επωνυμία “Κάτω Μοισία”.

Όταν τον 4ο αιώνα μ.Χ. ο Μέγας Κωνσταντίνος μετέφερε την πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη, η Θράκη μεταβλήθηκε από μια απλή και απομακρυσμένη επαρχία σε μια από τις σημαντικότερες επαρχίες της νέας αυτοκρατορίας που οι ιστορικοί ονόμασαν “Βυζαντινή”.

Στη βυζαντινή εποχή και πιο συγκεκριμένα κατά τον 6ο και 7ο αιώνα το βόρειο τμήμα της Θράκης, δηλαδή η ρωμαϊκή επαρχία της Μοισίας, αποκόπηκε από τον ενιαίο γεωγραφικό χώρο, επειδή σ' αυτήν εγκαταστάθηκαν οι Βούλγαροι. Από τότε και ως τον 19ο αιώνα τα φυσικά σύνορα της μείζονος Θράκης ήταν προς δυσμάς ο ποταμός Νέστος, προς ανατολάς ο Εύξεινος Πόντος, προς νότον το Αιγαίο Πέλαγος και η Προποντίδα και προς βορράν η οροσειρά του Αίμου.

Μετά την κατάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, από τους Φράγκους στα 1204, η Θράκη ονομάστηκε “Ρωμανία”, όρο που χρησιμοποιούσαν οι Ευρωπαίοι χαρτογράφοι και γεωγράφοι ως τον 19ο αιώνα.

Δύο αιώνες αργότερα και πιο συγκεκριμένα στο δεύτερο μισό του 14ου αιώνα, η Θράκη κατακτήθηκε από τους Οθωμανούς, οι οποίοι την ονόμασαν Ρουμελί ή Rumeli, δηλαδή “χώρα των Ρωμαίων”. Από τότε ο όρος αυτός χρησιμοποιείται καθ’ όλη τη διάρκεια της οθωμανικής εποχής από πολλούς γεωγράφους και χαρτογράφους, συμπεριλαμβανομένων και των Ελλήνων, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα τον Ρήγα Βελεστινλή.

Στον ενιαίο αυτό γεωγραφικό χώρο, εξαιτίας των μεγάλων αλλαγών που επήλθαν κατά τη βυζαντινή και την οθωμανική εποχή, ζούσαν ως τις αρχές του 20ού αιώνα αναμειγμένοι Έλληνες, Βούλγαροι και Τούρκοι. Αυτός ήταν και ο κυριότερος λόγος, για τον οποίο στο δεύτερο μισό του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα η Θράκη έγινε το “μήλον της έριδος”, που το διεκδικούσαν η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Άμεσο επακόλουθο αυτών των εθνικών ανταγωνισμών ήταν η τριχοτόμηση του ενιαίου γεωγραφικού και ιστορικού χώρου της Θράκης, γεγονός που είχε καθοριστικές συνέπειες για τους πληθυσμούς και την πορεία καθεμιάς περιοχής.

Η διαδικασία της τριχοτόμησης της Θράκης άρχισε το 1885, όταν η αυτόνομη από το 1878 Βουλγαρική Ηγεμονία προσάρτησε την Ανατολική Ρουμελία, ημιαυτόνομη επαρχία του Οθωμανικού Κράτους.

Η διαδικασία της τριχοτόμησης της Θράκης συνεχίστηκε στις αρχές του 20ού αιώνα. Το 1913, μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους, το νότιο τμήμα της χωρίστηκε σε ανατολικό και δυτικό. Η ανατολική Θράκη παρέμεινε επαρχία του Οθωμανικού Κράτους, ενώ η δυτική, παρά το γεγονός ότι είχε καταληφθεί από τον ελληνικό στρατό, παραχωρήθηκε στη Βουλγαρία.

Το 1920 οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής, η Βρετανία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ιαπωνία, νικήτριες δυνάμεις του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου και χάρη στις άοκνες προσπάθειες του τότε πρωθυπουργού Ελευθερίου Βενιζέλου εκχώρησαν τη δυτική και την ανατολική Θράκη στην Ελλάδα. Ωστόσο, δύο χρόνια αργότερα, η Ελλάδα, εξαιτίας της Μικρασιατικής Καταστροφής, υποχρεώθηκε να παραχωρήσει την ανατολική Θράκη στην Τουρκία. Το γεγονός αυτό είχε ως συνέπεια 200.000 και πλέον Έλληνες που ζούσαν εκεί, να εγκαταλείψουν τις πατρογονικές τους εστίες και να αναζητήσουν καταφύγιο στη δυτική Θράκη, τη Μακεδονία και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας.

Η διαδικασία της τριχοτόμησης της μείζονος Θράκης ολοκληρώθηκε τυπικά με τη συνθήκη της Λωζάνης το 1923. Με τη συνθήκη αυτή καθορίστηκε ως σύνορο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ο ποταμός Έβρος και η δυτική Θράκη ενσωματώθηκε οριστικά στην Ελλάδα. Με την ίδια συνθήκη οι μουσουλμάνοι που ζούσαν στην ελληνική Θράκη εξαιρέθηκαν από την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών Ελλάδας και Τουρκίας και αναγνωρίστηκαν επίσημα από το ελληνικό κράτος ως θρησκευτική μειονότητα, όπως επίσης και οι Έλληνες κάτοικοι της Κωνσταντινουπόλεως και των νησιών Ίμβρου και Τενέδου.

Κωνσταντίνος Κ. Χατζόπουλος

α. ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΑΣ (*Greece with part of Anatolia*), π.1686.

Bernard Randolph (2ο μισό του 17ου αι.).

Χαλκογραφία, 48X57 εκ.

Από: B. Randolph, *The Present State Of The Islands In The Archipelago, (Or Arches). Sea of Constantinople and Gulph of Smyrna; With the Islands of Candia, and Rhodes... To which is Annexed an Index, Showing the Longitude and Latitude of all the Places in the New Map of Greece lately Published...* Oxford, 1687.

Αναπαραγωγή. Από το λεύκωμα *Χαρτογράφηση της Ελλάδος*, κείμενα Χρ. Γ. Ζαχαράκης, Αθήνα, Porto Leone, 1994, πίν.17.

Ο Άγγλος περιηγητής B. Randolph εξέδωσε το 1687, το έργο του *Η σημερινή κατάσταση των νησιών του Αρχιπελάγους*. Στην έκδοση αυτή συμπεριέλαβε και το *Νέο Χάρτη της Ελλάδος* που ο ίδιος είχε χαρτογραφήσει και εκδόσει χωριστά λίγα χρόνια πριν.

β. ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΣΟΦΙΑΝΟ (*Ελλάς. Graecia, Sophiani. Abrahamo Ortelio descriptore*), π.1579.

Νικόλαος Σοφιανός (πρώτο μισό 16ου αι.).

Abraham Ortelius (1527 - 1598)

Χαλκογραφία επιχρωματισμένη, 35X50 εκ.

Από: A. Ortelius, *Parergon, Theatrum Orbis Terrarum*, 1579, *Parergon, Additamentum II*.

Ο Κερκυραίος λόγιος Νικόλαος Σοφιανός εξέδωσε το 1536 στη Βενετία έναν οκτάφυλλο χάρτη της Αρχαίας Ελλάδας σε ξυλογραφίες. Αντίτυπα της πρώτης αλλά και της δεύτερης έκδοσης του 1544 δε σώζονται, παρά μόνον της τρίτης έκδοσης σε χαλκογραφίες του 1552 (ένα βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο).

Ο χάρτης του υπήρξε πρότυπο για την χαρτογράφηση της Αρχαίας Ελλάδας σε πολλούς μεταγενέστερους χαρτογράφους.

γ. ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (*Accurata totius Archipelagi et Graeciae Universae tabula / Carte de la Grèce dressée sur un grand nombre des memoires anciens et nouveaux. Sur ceux des Mrs Wheler et Tournefort...*

Mr Vernon... par G. De L' Isle de l' Academie Royale... A Amsterdam, chez Jean Covens et Corneille Mortier Geographes), π. 1700 Guillaume Delisle (1675 - 1726).

Χαλκογραφία, 46X59 εκ.

Από: G. Delisle, *Atlas Nouveau*, Amsterdam, 1683 - 1761

Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Ο Γάλλος χαρτογράφος G. Delisle -ίσως ο σπουδαιότερος της Γαλλικής Σχολής- ήταν μαθηματικός και αστρονόμος. Σχεδίασε πολλούς χάρτες οι οποίοι μετά το θάνατό του συγκεντρώθηκαν σ' έναν άτλαντα με τίτλο *Atlas Nouveau*.

δ. ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ (*Thracia Vetus*), 1705.

Pierre Mortier (1661 - 1711).

Χαλκογραφία, 44,5X56,5 εκ.

Από: P. Mortier, *Atlas Minor*, 1634 - 1708.

Αναπαραγωγή από το λεύκωμα *Χαρτογράφηση της Ελλάδος*, κείμενα Χρ. Γ. Ζαχαράκης, Αθήνα, Porto Leone, 1994, πίν. 71.

Ο Pierre Mortier ήταν έμπορος χαρτών και εκδότης στο Άμστερνταμ, ο οποίος έδωσε νέα ώθηση στην ολλανδική χαρτογραφική τέχνη. Στο Mortier οφείλονται και ιστορικοί χάρτες, όπως αυτός της Θράκης, της Μακεδονίας, της Αχαΐας, της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Ελλάδας.

ε. ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ (*La Bulgaria e la Romania con parte di Macedonia*), 1689.

Giacomo Cantelli da Vignola (1643 - 1695).

Χαλκογραφία, 40,5X56 εκ.

Από: G. Cantelli da Vignola, *Mercurio Geografico*, G.G. Rossi 1690, G.G. Rossi - D. Rossi 1692 - 94, 1743.

Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών

Ο Giacomo Cantelli da Vignola, από τη Μόντενα χαρτογράφησε και εξέδωσε το δίτομο έργο του *Mercurio Geografico* το 1692 - 1694 με 155 χάρτες, που επανεκδόθηκε το 1743.

στ. ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ (*Thraciae veteris typus*), 1585. Abraham Ortelius (1527 - 1598).

Χαλκογραφία επιχρωματισμένη, 35,5X47,5 εκ.

Από: A. Ortelius, *Theatrum Orbis Terrarum, Parergon*, 1590, *Additamentum IV*.

Αναπαραγωγή. Από το λεύκωμα *Χαρτογράφηση της Ελλάδος*, κείμενα Χρ. Γ. Ζαχαράκης, Αθήνα, Porto Leone, 1994, πίν. 71.

Ο χαρτογράφος Abraham Ortelius από την Αμβέρσα ήταν χαρτογραφικός βιβλιογράφος, επιχρωματιστής χαρτών, συλλέκτης και εκδότης. Το 1570 εξέδωσε το σημαντικότερο έργο του, τον άτλαντα "Theatrum Orbis Terrarum" με 70 χάρτες. Ο χάρτης αυτός της αρχαίας Θράκης περιλαμβάνεται στο ιστορικό τμήμα του άτλαντα του Ortelius, το λεγόμενο Parergon.

ζ. A. Conze *Reise auf den Inseln des Thrakischen Meeres* [Ταξίδι στα νησιά του Θρακικού Πελάγους], Hannover, C. Rumpel, 1860

Συλλογή Στάθης Φινόπουλου

η. ΧΑΡΤΗΣ ΑΝΘΙΜΟΥ ΓΑΖΗ, Η ΕΛΛΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ ΤΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ, 1807

Λιθογραφία, 20,5X27,5 εκ.

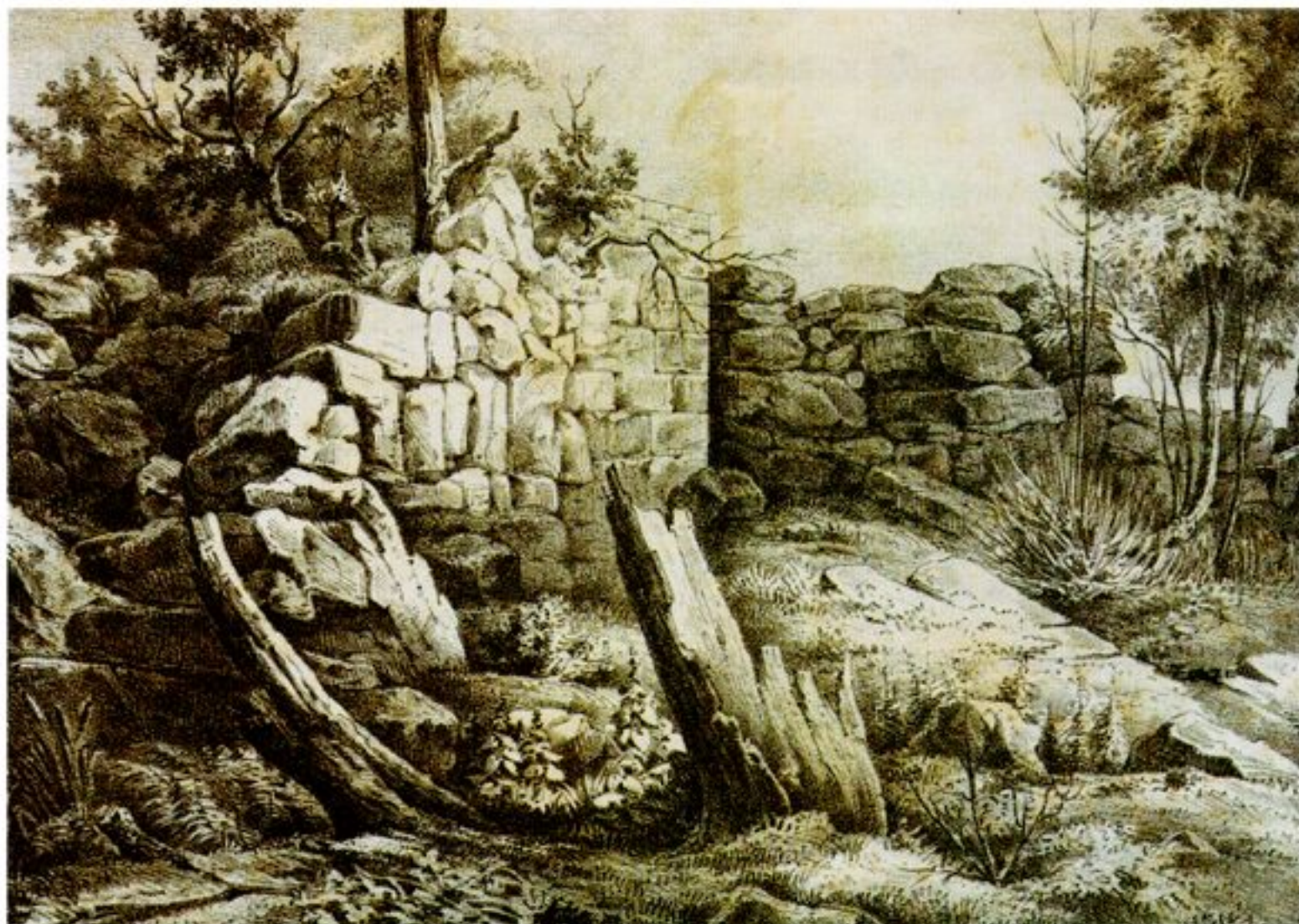
Στο: Μελετίου, *Γεωγραφία Παλαιά και Νέα...* εξεδόθη ήδη το δεύτερον υπό Ανθίμου Γαζή, τ. Β', εν Βενετία, Τύποις Πάνου Θεοδοσίου, 1807.

Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Ο Ανθιμος Γαζής (1758-1828) κληρικός και λόγιος, διδάσκαλος του Γένους ήταν και χαρτογράφος. Σημαντική ήταν η προσφορά του σε χαρτογραφικές εκδόσεις (Άτλαντες, Χάρτες της Ελλάδας, της Ευρώπης, της Ασίας και της Μαγνησίας).

Το 1800 εξέδωσε μεγάλων διαστάσεων χάρτη της Ελλάδας. Το 1807 επανέκδοσε την *Γεωγραφία* του Μελετίου και πρόσθεσε 5 χάρτες μικρών διαστάσεων.

Ο χάρτης αυτός της Ελλάδας περιλαμβάνεται στο δεύτερο τόμο της *Γεωγραφίας* και έχει κλίμακα 1: 1.000.000. Το περίγραμμα της Ελλάδας είναι όμοιο με εκείνο του μεγάλου χάρτη του Γαζή.

θ. ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ*(Map of Thrace and Greece)*, 1745

Thomas Jefferys (π. 1710 -1771).

Χαλκογραφία, 30X40 εκ.

Στο: Richard Pococke, *A Description of the East and Some other Countries. Vol. II. Part II. Observations on the Islands of the Archipelago, Asia Minor Thrace, Greece...* London, W. Bonye, 1745.

Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Ο Άγγλος Richard Pococke περιόδευσε στις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου ανάμεσα στα έτη 1737 - 1740. Τις εντυπώσεις του δημοσίευσε στο βιβλίο του *Περιγραφή της Ανατολής και μερικών άλλων χωρών*, που εκδόθηκε στο Λονδίνο το 1745. Με το έργο αυτό που επαινέθηκε και από τον Γίββωνα, ο Pococke απέκτησε μεγάλη φήμη.

Ο Άγγλος Thomas Jefferys ήταν χαράκτης, χαρτογράφος, εκδότης και βασιλικός γεωγράφος του Γεωργίου Γ'.

ι. ΧΑΡΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ, 1885

Κλίμακα 1: 1.000.000

Λιθογραφία: 35X49 εκ.

Στο: F. Bianconi, *Carte Commerciale de la province de Thrace (Roumelie Turque)*, Paris, Librairie Chaix, 1885

Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Ο F. Bianconi ήταν μηχανικός - αρχιτέκτονας, επικεφαλής των οθωμανικών σιδηροδρόμων.

ια. ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (*Samothracia*), 1547

Benedetto Bordone (1460 - 1531)

Ξυλογραφία, 8,5X14,5 εκ.

Στο: B. Bordone, *Isolario*, Venezia, 1547, σ.59

Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Ο B. Bordone από την Πάδοβα ήταν διακοσμητής χειρογράφων, χαράκτης και χαρτογράφος και εργάστηκε στη Βενετία. Το μοναδικό του χαρτογραφικό έργο το *Isolario* εκδόθηκε το 1537 και περιλαμβάνει σε ξυλογραφίες 78 χάρτες νησιών εντός κειμένου και 4 δισέλιδους χάρτες (Ανατολικής Μεσογείου, Δυτικής Μεσογείου, Υψηλίου και Βενετίας) εκτός κειμένου.

ιβ. ΧΑΡΤΗΣ ΝΕΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (*Graetia Nuova Tavola*), 1574

Κλαύδιος Πτολεμαίος (90 - 168 μ.Χ.)

Χαλκογραφία, 17,8X24,3 εκ.

Στο: *La Geografia di Claudio Tolomeo gia tradotta di Greco in italiano da M. Giero. Ruscelli*, Venetia, Giordano Ziletti, 1574

Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Το έργο του Αλεξανδρινού γεωγράφου και αστρονόμου Κλαύδιου Πτολεμαίου *Γεωγραφική Υφήγηση* ήταν πρότυπο και αλάθητος οδηγός για όλους τους γεωγράφους του χριστιανικού και του μουσουλμανικού κόσμου για πάνω από 1500 χρόνια. Από το 1475 έως το 1830, κυκλοφόρησαν στη Δύση πενήντα δύο εκδόσεις της *Υφήγησης* με τίτλο *Γεωγραφία* ή *Κοσμογραφία*, οι περισσότερες από τις οποίες περιέχουν χάρτες, τους λεγόμενους πτολεμαϊκούς. Οι πτολεμαϊκοί χάρτες της Ελλάδας διακρίνονται σε "ιστορικούς" όταν το περίγραμμά τους είναι γνήσιο πτολεμαϊκό και αναφέρονται στην Αρχαία Ελλάδα, και σε "συγχρόνους" όταν το περίγραμμά τους είναι διορθωμένο και αναφέρονται στη Νέα Ελλάδα (μέρος του μεσημβρινού τμήματος της τότε Ευρωπαϊκής Τουρκίας).

Ο χάρτης αυτός είναι από την τρίτη έκδοση της *Γεωγραφίας* του Geronimo Ruscelli το 1574 (η α' έκδοση το 1564) σε παλική μετάφραση και στηρίζεται στον χάρτη του Giacomo Castaldi που εξέδωσε τη *Γεωγραφία* το 1548.